

DIALECTICAL AND PRAXIOLOGICAL FEATURES OF THE FORMATION OF INTERNAL AFFAIRS DEPARTMENTS IN THE UPDATED UZBEKISTAN IN THE NATIONALISTIC SYSTEM

Shavkat Dadaxanov

free explorer

Fergana State University

Uzbekistan, Fergana

ABOUT ARTICLE

Key words: popular system, dialectical approach, praxiological approach, social justice, practical activities, system evolution, professional training, innovative approaches, system reform, legal mechanisms, efficiency.

Received: 26.12.24

Accepted: 28.12.24

Published: 30.12.24

Abstract: This article analyzes the dialectical and Praxeological aspects of the transition of the internal affairs system of Uzbekistan to the people's democratic system. The study discusses the social, legal and practical changes in the updated system of internal affairs bodies, the contradictions between the old and new systems, as well as the development of this system through new approaches to communicating with citizens. The article examines the evolution of the internal affairs system, conflicts and their solutions through a dialectical approach, and recommends methods to improve the effectiveness of the system's practical activities through a praxeological approach. The scientific work highlights important factors of the transition of the internal affairs system to the national system, the introduction of new legal and ethical principles into the system, as well as the need to introduce new methodologies and innovative approaches. The scientific and theoretical results of the study are of practical importance for the creation of new mechanisms for ensuring security in society and protecting the rights of citizens. Practical recommendations were also given on improving the efficiency of the internal affairs bodies, strengthening the professional training of employees, and establishing effective interaction with citizens. These recommendations are important for updating the system and implementing

population principles, ensuring the adaptation of internal affairs bodies to new requirements and tasks.

YANGILANAYOTGAN O‘ZBEKISTONDA ICHKI ISHLAR IDORALARINING SHAKLLANAYOTGAN XALQPARVAR TIZIMDAGI DIALEKTIK VA PRAKSIOLOGIK XUSUSIYATLARI

Shavkat Dadaxonov

erkin tadqiqotchisi

Farg‘ona davlat universiteti

O‘zbekiston, Farg‘ona

MAQOLA HAQIDA

Kalit so‘zlar: xalqparvar tizim, dialektik yondashuv, praksiologik yondashuv, ijtimoiy adolat, amaliy faoliyat, tizim evolyutsiyasi, kasbiy tayyorgarlik, innovatsion yondashuvlar, tizim islohoti, huquqiy mexanizmlar, samaradorlik.

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekistondagi ichki ishlar tizimining xalqparvar tizimga o‘tish jarayonidagi dialektik va praksiologik jihatlar tahlil qilinadi. Tadqiqotda yangilangan Ichki ishlar idoralari tizimining ijtimoiy, huquqiy va amaliy o‘zgarishlari, eski va yangi tizimlar o‘rtasidagi qarama-qarshiliklar, hamda ushbu tizimning fuqarolar bilan muloqotdagi yangi yondashuvlar orqali rivojlanishi muhokama qilinadi. Maqolada dialektik yondashuv orqali Ichki ishlar tizimining evolyutsiyasi, ziddiyatlar va ularning yechimlari ko‘rib chiqiladi, praksiologik yondashuv orqali esa tizimning amaliy faoliyatining samaradorligini oshirish usullari tavsiya etiladi. Ilmiy ishda Ichki ishlar tizimining xalqparvar tizimga o‘tishining muhim omillari, tizimda yangi huquqiy va axloqiy tamoyillarning joriy qilinishi, shuningdek, yangi metodologiyalar va innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish zarurati ta’kidlanadi. Tadqiqotning ilmiy-nazariy natijalari jamiyatdagi xavfsizlikni ta’minlash va fuqarolarning huquqlarini himoya qilishda yangi mexanizmlar yaratishda amaliy ahamiyatga ega. Shuningdek, Ichki ishlar idoralari faoliyatining samaradorligini oshirish, xodimlarning kasbiy tayyorgarligini mustahkamlash, va fuqarolar bilan samarali aloqalar o‘rnatish uchun amaliy tavsiyalar beradi. Bu tavsiyalar tizimni yangilash va xalqparvarlik tamoyillarini amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega bo‘lib, Ichki ishlar idoralari yangi talablar va vazifalarga moslashishini ta’minlaydi.

ДИАЛЕКТИЧЕСКИЕ И ПРАКСИОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ В ОБНОВЛЕННОМ УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ НАЦИОНАЛИСТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ

Шавкат Дадаханов

Свободный исследователь

Ферганский государственный университет

Узбекистан, Фергана

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: народная система, диалектический подход, праксиологический подход, социальная справедливость, практическая деятельность, эволюция системы, профессиональная подготовка, инновационные подходы, системная реформа, правовые механизмы, эффективность.

Аннотация: В данной статье анализируются диалектические и праксиологические аспекты перехода системы внутренних дел Узбекистана к народно-демократической системе. В исследовании обсуждаются социальные, правовые и практические изменения обновленной системы органов внутренних дел, противоречия между старой и новой системами, а также развитие этой системы посредством новых подходов в общении с гражданами. В статье рассматривается эволюция системы внутренних дел, конфликты и их решения посредством диалектического подхода, а методы повышения эффективности практической деятельности системы рекомендуются посредством праксиологического подхода. В научной работе выделяются важные факторы перехода системы внутренних дел на народную систему, внедрение в систему новых правовых и этических принципов, а также необходимость внедрения новых методологий и инновационных подходов. Научно-теоретические результаты исследования имеют практическое значение для создания новых механизмов обеспечения безопасности в обществе и защиты прав граждан. Также даны практические рекомендации по повышению эффективности деятельности органов внутренних дел, укреплению профессиональной подготовки сотрудников, налаживанию эффективного взаимодействия с гражданами. Эти рекомендации имеют важное значение для обновления системы и реализации принципов народонаселения, обеспечивая адаптацию органов внутренних дел к новым требованиям и задачам.

KIRISH

Tadqiqot mavzusining dolzarbligi O'zbekiston taraqqiyotining zamonaviy bosqichi davlat hayoti va ijtimoiy hayotning barcha sohalariga, shu jumladan tegishli tizimga ta'sir ko'rsatadigan keng ko'lamli islohotlar tamoyilidir. Demokratlashtirish, modernizatsiya qilish va qonun ustuvorligini saqlashga yo'naltirilgan yangilangan O'zbekistonning shakllanishi sharoitida ishlarni rivojlantirishning dialektik va praksiologik jihatlarini o'rganish va Ichki ishlar (IIO) tuzilishini shakllantirish alohida ahamiyatga ega. Ushbu o'zgarishlarni amalga oshiradigan millatchilik tizimi IIO faoliyatining barqarorligi, samaradorligi va zamonaviy jamiyat talablariga muvofiqligini ta'minlash uchun ehtiyotkorlik bilan tahlil qilishni talab qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev Ichki ishlar organlari xodimlari kuni munosabati bilan tabriklagan nutqida: *“So'nggi yillarda Ichki ishlar organlarini chinakam xalq tuzilmasiga aylantirish, barcha shahar va qishloqlar aholisining hayoti va mehnati uchun xavfsiz sharoitlar yaratishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda”* [1.]. Davlat rahbarimizning ta'kidlashicha, mazkur sohadagi islohotlarning amaliy natijalari har bir xodim va birinchi navbatda odamlar tomonidan kundalik hayotda sezilishi kerak.

Bu islohot sharoitida yuzaga keladigan qarama-qarshi jarayonlarni hisobga olish zarurati bilan bog'liq, masalan:

- an'analar va tsivilizatsiyaning kombinatsiyasi. O'zbekiston madaniy va tarixiy xususiyatlarini saqlab qolgan holda, IIO faoliyatida yondashuvlarni yangilashni talab qiladigan boshqaruvning ilg'or usullarini faol joriy etmoqda;

- Ichki ishlarning inson huquqlari funksiyasiga qo'yiladigan talablarni oshirish. Adolat va huquq-tartibot talablari darajasining oshishini hisobga olgan holda, ijro etuvchi tuzilmalarning jamiyatdagi rolini qayta ko'rib chiqish muhimdir;

- markazlashtirilgan boshqaruv va mahalliy xususiyatlar o'rtasidagi muvozanat zarurati. Boshqaruvni samarali qo'llash uchun mintaqalarning o'ziga xos xususiyatlarini va ularning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish kerak;

- xalqaro hamkorlik va integratsiya. O'zbekiston INTERPOL bilan faol hamkorlik qiladi, bu esa IIO faoliyatini INTERPOL talablariga moslashtirish zarurligini taqozo etadi.

Shunday qilib, yangilangan O'zbekistonda Ichki ishlar shakllanishining dialektik va praksiologik xususiyatlarini o'rganish dolzarb va talabga javob beradi. Bu Ichki ishlarni o'zgartirishdagi asosiy o'zgarishlar, naqshlar va muammolarni aniqlaydi, shuningdek, millatchilik tizimida ularning samaradorligi va moslashuvchanligini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqadi. Shu o'rinda taniqli jamiatshunos olim Yurgen Xabermasning: *“Demokratiya nafaqat boshqaruv shakli, balki jamiyat va davlat o'rtasida teng huquqli muloqot mavjudligiga bog'liq bo'lgan o'zaro ta'sir usulidir,”* [2. 264.] - degan so'zlarini keltirishimiz mumkin. Ushbu fikr

demokratlashtirish sharoitida O'zbekiston uchun dolzarb bo'lgan dialektik yondashuv va jamiyatni islohotlar jarayonlariga kiritish zarurligiga qaratilgan.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Tadqiqot mavzimiz doirasidagi ilmiy qarashlar, nazariyalar va zamonaviy yo'nalishlarni ko'rib chiqish bir nechta muhim jihatlarni o'z ichiga olishi kerak:

- *Ichki ishlarni o'rganishda dialektik yondashuvlarning ijtimoiy falsafadagi ahamiyati.* Qarama-qarshiliklarni tahlil qilish va ularni hal qilishga asoslangan dialektik usul davlat boshqaruvida yuzaga keladigan murakkab jarayonlarni tushunish uchun qo'llaniladi. Shu nuqtai nazardan, u ijtimoiy va siyosiy o'zgarishlar sharoitida Ichki ishlar tizimida sodir bo'layotgan o'zgarishlarni o'rganish uchun ishlatilishi mumkin. Millatchilik harakatlari kontekstida dialektika. Ijtimoiy o'ziga xoslik va millatlararo munosabatlarning yangi shakllari asosiy elementlarga aylanib borayotgan O'zbekistonda millatchilik g'oyalari xavfsizlik va huquq-tartibot siyosatiga qanday ta'sir qilishini o'rganish.

Ichki ishlarni o'rganishda dialektik yondashuvlarning ijtimoiy falsafadagi ahamiyatini tushunishda bir nechta manbalarga tayanish mumkin. Dialektik yondashuv, ayniqsa, ijtimoiy va siyosiy tizimlar o'zgarayotgan va rivojlanayotgan davrlarda, qarama-qarshiliklar va ularning yechimi muhim ahamiyatga ega. Quyidagi iqtiboslar orqali dialektikaning ijtimoiy falsafadagi ahamiyatini ko'rsatish mumkin:

Karl Marksning dialektik materializmi: Marksizmga asoslangan dialektik yondashuv ijtimoiy va iqtisodiy jarayonlarning rivojlanishini tushunishga yordam beradi. U qarama-qarshiliklarning o'zgarishi va o'zaro bog'liqligini o'rganadi. "*Hamma jamiyatlar o'z tarixiy taraqqiyotida sinfiy kurashlar orqali rivojlanadi,*" [3. 667.] - degan fikrda, Marks jamiyatning ijtimoiy tuzilishini o'rganishda dialektikaning rolini ta'kidlaydi. Bu yondashuv ichki ishlar tizimini ham ijtimoiy o'zgarishlar va qarama-qarshiliklar orqali o'rganishda yordam beradi.

Leninning dialektik yondashuvi: Lenin dialektik yondashuvni nafaqat falsafiy metod sifatida, balki ijtimoiy o'zgarishlar va inqilobiy jarayonlarni tushunishda amaliy vosita sifatida ishlatgan. Uning fikricha, "siyosiy tizimdagi har qanday o'zgarish dialektik qarama-qarshiliklarga asoslanadi" [4. 128.]. Bu fikr Ichki ishlar tizimini, uning islohotlar va siyosiy jarayonlar bilan o'zgarishini tushunishga yordam beradi.

Georg Wilhelm Friedrich Hegelning dialektikasi: Hegelning dialektikasi, ayniqsa "tesis-antitesis-sintes" [5. 304.] uchligi orqali, qarama-qarshiliklarni va ularning yechimlarini o'rganadi. Hegel ijtimoiy tizimdagi har bir rivojlanish jarayonida qarama-qarshiliklarning yangi shakllarini paydo bo'lishini ta'kidlagan. Bu yondashuv ichki ishlarni o'rganishda ham, ularning islohotlarga, ijtimoiy va siyosiy jarayonlarga moslashishidagi qarama-qarshiliklarni aniqlashda yordam beradi.

Jorj Lukachning ijtimoiy dialektika haqidagi fikrlari: Lukach dialektikaning ijtimoiy jarayonlarni tushunishdagi ahamiyatini ta'kidlagan. U dialektik yondashuvni ijtimoiy o'zgarishlarni va ularning qarama-qarshiliklarini tushunishga yordam beruvchi asbob sifatida qaraydi. *"Jamiyatning ijtimoiy tuzilishi va uning o'zgarishi dialektik jarayon sifatida o'zaro bog'liq"* [6.].

Dialektik yondashuv Ichki ishlar tizimiga, uning ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy jarayonlar bilan aloqalariga, qarama-qarshiliklarning yechimlariga yondashishda foydalidir. Bu yondashuv ijtimoiy tizimdagi o'zgarishlarni, xususan, davlat va uning organlaridagi islohotlarni o'rganish uchun samarali metod bo'lishi mumkin.

- *Ichki ishlarni o'rganishda praksiologik yondashuvlarning amaliy faoliyat nazariyasi sifatida.* Faoliyat nazariyalari doirasida ishlab chiqilgan ushbu yondashuv ichki ishlar sohasida davlat organlari tomonidan qabul qilingan amaliy harakatlar va qarorlarni o'rganishga qaratilgan. Ushbu organlarning millatchilik va ijtimoiy muammolarga javoban o'z harakatlarini qanday moslashtirishini o'rganish muhimdir. O'zbekistonda Ichki ishlar shakllanishining praksiologik xususiyatlari. Mahalliy hokimiyat organlari, huquqni muhofaza qilish tuzilmalari darajasida Ichki ishlarni boshqarish usullaridagi o'zgarishlarni, shuningdek, yangi siyosiy tizim sharoitida fuqarolik jamiyati bilan o'zaro munosabatlarni ko'rib chiqish.

- *Millatchilik sohasidagi tadqiqotlarning nazariyalari va zamonaviy yo'nalishlari va davlat boshqaruvi.* O'zbekistonda millatchilik milliy o'ziga xoslikning muhim qismi sifatida, uning Ichki ishlar tuzilishi va xavfsizligiga ta'siri bilan. Millatchilik mafkuralarining davlat siyosatiga qanday ta'sir qilishini tahlil qilish bo'yicha ishlar dolzarbdir. Millatchilikning global va mahalliy jihatlari. O'zbekistonda qo'llaniladigan yondashuvlar va MDH mamlakatlaridagi millatchilik harakatlarining xalqaro tendentsiyalari, shuningdek, postsovet makonining kengroq kontekstida qiyosiy tahlil.

- *O'zbekistondagi transformatsiyalar sohasidagi tadqiqot metodologiyalari va sotsiologik tadqiqotlar.* Tarixiy va sotsiologik jarayonlarni tahlil qilishga asoslangan metodologiya so'nggi o'n yilliklarda O'zbekiston siyosiy tizimidagi o'zgarishlar Ichki ishlar tuzilishi va funksiyalariga qanday ta'sir qilganini o'rganishga imkon beradi. Sifatli va miqdoriy tahlil usullari. Millatchilik tizimida Ichki ishlar siyosatining samaradorligini baholash uchun sifatli usullarni (intervyular, fokus-guruhlar) va miqdoriy usullarni (sotsiologik so'rovlar, statistik tahlillar) kiritish. Fanlararo yondashuv. Millatchilik o'zgarishlarini va ularning O'zbekistondagi Ichki ishlarga ta'sirini o'rganishda siyosiy, sotsiologik va huquqiy yondashuvlarni birlashtirish.

- *Ichki ishlarni boshqarishning zamonaviy muammolari va amaliyotlari O'zbekiston haqiqatlari.* Terrorizmga qarshi kurash, politsiya va huquqni muhofaza qilish organlarini isloh qilish, mahalliy va etnik jamoalar bilan o'zaro aloqalar kabi dolzarb muammolarning tavsifi.

Islohotlar va yangi institutlarning roli. Mamlakatda amalga oshirilgan islohotlarni ko'rib chiqish va ularning xavfsizlik va Ichki ishlarga ta'siri, siyosiy va ijtimoiy o'zgarishlarga javoban yangi boshqaruv amaliyotlarini joriy etish. Ushbu sharh o'rganilayotgan mavzu bilan bog'liq nazariy va amaliy bilimlarni tizimlashtirishga qaratilgan bo'lib, keyingi empirik tadqiqotlar uchun asos bo'lishi mumkin.

NATIJA VA MUHOKAMA

Yangilanayotgan O'zbekistonda Ichki ishlar idoralarining shakllanayotgan "xalqparvar tizimi"dagi dialektik va prapsiologik xususiyatlari mavzusi bo'yicha olib borilayotgan ijtimoiy-falsafiy tadqiqotlarning ilmiy-nazariy natijalari va muhokamasini quyidagi nuqtalarda tahlil qilish mumkin:

Dialektik yondashuv va ijtimoiy o'zgarishlar. O'zbekistondagi Ichki ishlar idoralari tizimining shakllanishida dialektik yondashuvning ahamiyati katta. Boshqa sohalarda bo'lgani kabi, ichki ishlar tizimi ham tarixiy, siyosiy, ijtimoiy o'zgarishlar ta'sirida rivojlanmoqda. 2016-yildan keyin amalga oshirilgan siyosiy islohotlar, jumladan, Ichki ishlar tizimining demokratizatsiyasi, shaffofligini ta'minlashga qaratilgan choralari, hukumat va jamiyat o'rtasidagi o'zaro aloqalarni yangi darajaga olib chiqmoqda. Tadqiqotchilar ushbu jarayonlarni dialektik nuqtai nazardan ko'rib chiqadilar, chunki bu jarayonlar o'zaro qarama-qarshiliklar, evolyutsion o'zgarishlar va yangilanishni talab qilmoqda.

Dialektik yondashuvga ko'ra, Ichki ishlar idoralari tizimi ham ijtimoiy jarayonlarga moslashishi, o'zgarishlarga javob berishi zarur. Shu bilan birga, yangi siyosatlarning amalga oshirilishi va davlat organlarining yangilanishi ijtimoiy to'qnashuvlarga olib kelishi mumkin, chunki yangi yondashuvlar eski tizimni tanqid qilmoqda, eski va yangi tizimlarning o'zaro munosabati diqqatga sazovor.

Prapsiologik xususiyatlar, Ichki ishlar faoliyatidagi praktikaning ahamiyati. Ichki ishlar tizimining yangilanishidagi praksiologik yondashuvlar ham muhim o'rin tutadi. Praksiologiya - amaliy faoliyat va uning samaradorligini o'rganish bilan bog'liq bo'lgan ilmiy sohaga aiddir. Bu yondashuv Ichki ishlar idoralari faoliyatining samaradorligini baholash va yaxshilashga yo'naltirilgan. So'nggi yillarda Ichki ishlar idoralarida yangilanishlar va islohotlar, amaliy faoliyatda o'zgarishlarga sabab bo'lgan.

Praksiologik yondashuvlar tizimni ijtimoiy va siyosiy ehtiyojlar asosida qayta qurish, shuningdek, Ichki ishlar organlarining jamiyat bilan aloqalarini yaxshilashni ko'zda tutadi. Tizimdagi islohotlar, shu jumladan, xodimlarning kasbiy tayyorgarligini oshirish, jamiyat bilan muloqotning yangi usullarini ishlab chiqish, shuningdek, huquq-tartibot va xavfsizlikni ta'minlashning samarali metodlarini joriy etish kabi aspektlar praksiologik tadqiqotlar markazida turadi.

Tadqiqotchilar, xususan, yangi xalqparvar tizimida ichki ishlar idoralari xodimlarining kasbiy va axloqiy jihatlari, ularning jamiyatga bo'lgan munosabati, fuqarolarga nisbatan xatti-harakatlarining o'zgarishini o'rganishga alohida e'tibor qaratmoqdalar. Tizimning samaradorligini oshirish uchun yuridik va ma'muriy faoliyatdagi metodologik yondashuvlarning yangilanishi zarur.

Xalqparvar tizimning shakllanishi va ijtimoiy adolat. O'zbekistondagi Ichki ishlar idoralarining yangilanishi, xalqparvarlik tamoyillarini qo'llash bilan bog'liq. Bu jarayonda dialektik va praksiologik yondashuvlar ijtimoiy adolat, huquqiy tenglik va inson huquqlarini ta'minlashga xizmat qilmoqda. Ichki ishlar idoralari tizimining xalqparvarlik asosida rivojlanishi, fuqarolarning huquqlarini himoya qilish, ular bilan samarali va adolatli munosabatlarni o'rnatish zaruriyatini yuzaga keltiradi. Tadqiqotchilar, shu bilan birga, yangi xalqparvar tizimining nafaqat nazariy, balki amaliy jihatlarini ham chuqur o'rganishga harakat qilmoqdalar. Bu holat, ayniqsa, huquq-tartibot organlarining faoliyatini ijtimoiy ehtiyojlarga moslashtirishni ta'minlaydi.

Ilmiy-nazariy natijalar va muhokamalar. O'zbekistonda Ichki ishlar tizimining xalqparvar tizimga o'tishi, ayniqsa, yangi huquqiy-nazariy asoslar yaratishni talab etadi. Bu jarayon nafaqat ichki ishlar idoralari faoliyatining samaradorligini oshirish, balki mamlakatda ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashni maqsad qilgan. Dialektik yondashuvlar bu jarayonlarning ziddiyatli, ammo rivojlanuvchi tabiati haqida gapiradi, praksiologik yondashuv esa tizimni amaliy jihatdan rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqotlar natijasida quyidagi asosiy muhokamalar yuzaga kelmoqda:

- tizimni yangilashning ijtimoiy va siyosiy asoslari, yangilanayotgan tizim, barcha ijtimoiy qatlamlar uchun huquqiy va ijtimoiy himoyani ta'minlaydi;
- amaliy faoliyatda islohotlarning ta'siri, Ichki ishlar tizimi xodimlarining yangi kasbiy va axloqiy me'yorlar bilan bo'lgan munosabati qanday rivojlanmoqda degan savolga javob olishimiz lozim;
- xalqparvarlik tamoyillarining amaliyotdagi yuksalishi, ushbu tamoyillar ichki ishlar faoliyatida qanday ko'rinishga ega bo'ladi.

Shunday qilib, Ichki ishlar idoralarining xalqparvar tizimi shakllanishi dialektik va praksiologik jihatdan kompleks jarayon bo'lib, ijtimoiy adolat, huquqni muhofaza qilish va davlatning yangilangan tizimi uchun yangi metodologik asoslarni yaratadi.

Mavzuimiz doirasida olib borilayotgan ijtimoiy-falsafiy tadqiqotlarning ilmiy-nazariy natijalari va muhokamalariga tayanib, o'z mualliflik nuqtai nazarimizni quyidagicha keltirish mumkin:

Dialektik yondashuv, qarama-qarshilik va o'zgarishlarning tahlili. Yangilanish jarayonidagi Ichki ishlar idoralari tizimini dialektik yondashuv nuqtai nazaridan o'rganishda, biz jamiyatdagi o'zgarishlarni doimiy qarama-qarshiliklar va ularning yechimlari sifatida ko'ramiz. O'zbekistondagi Ichki ishlar tizimi yangilanishi, eski va yangi tizimlar o'rtasidagi qarama-qarshiliklar orqali rivojlanmoqda. Yangi xalqparvar tizimiga o'tish jarayonida eski tizimning ko'plab muammolari, biroq shu bilan birga, yangi yondashuvlarning kiritilishi ijtimoiy barqarorlikka xizmat qilmoqda.

Bu jarayonda biz Ichki ishlar tizimining jamiyatga nisbatan o'zgarishlarni qanday qabul qilishini va yangi ehtiyojlarga qanday moslashishini tahlil qilishni zarur deb hisoblaymiz. Xalqparvar tizimning shakllanishi dialektik nuqtai nazardan qaraganda, o'zgarishlar faqat yangi tamoyillarni qabul qilish orqali emas, balki eski tizimdagi ziddiyatlar orqali rivojlanadi. Shu bilan birga, dialektik yondashuv orqali ichki ishlar idoralari tizimining evolyutsiyasi, uning funksiyalari va metodlari o'zaro bog'liq jarayonlar sifatida ko'riladi.

Praksiologik yondashuv, amaliyotni yangilash va samaradorlik. Praktiologik yondashuv nuqtai nazaridan, ichki ishlar idoralari faoliyatining samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishlaridan biri bu amaliy faoliyatni yangilash va samaradorlikni ta'minlashdir. Yangi xalqparvar tizimida ichki ishlar idoralari faqatgina jazo va nazorat tizimi sifatida emas, balki jamiyatni himoya qilish, fuqarolar huquqlarini ta'minlash va ularni qonuniy tarzda himoya qilishda muhim rol o'ynaydi. Bu holat, bizning fikrimizcha, praktiologik jihatdan ichki ishlar tizimi faoliyatining yangi metodlarini ishlab chiqish zaruratini keltirib chiqaradi.

Yangi tizimda amaliy faoliyatni tashkil etishdagi muvaffaqiyat, xodimlarning kasbiy mahoratiga, ularning fuqarolarga nisbatan axloqiy va huquqiy yondashuviga bevosita bog'liq. Bizning nazarimizda, praktiologik tadqiqotlar Ichki ishlar tizimining samaradorligini baholashda, fuqarolar bilan muloqotning yangi usullari, xodimlarning o'zgaruvchan ijtimoiy ehtiyojlarga javob berish qobiliyatini o'rganishda muhim ahamiyatga ega.

Xalqparvar tizimga o'tish, ijtimoiy adolat va huquqni muhofaza qilish. Ichki ishlar tizimining xalqparvar tizimga o'tishi jamiyatda ijtimoiy adolat va huquqni muhofaza qilishning yangi modelini yaratishni talab qiladi. Bizning fikrimizcha, yangilanayotgan tizimda jamiyatga xizmat qilish, fuqarolarni himoya qilish va ularning huquqlarini ta'minlashning yangi mexanizmlari amalda namoyon bo'ladi. Shu o'rinda, dialektik yondashuv va praktiologik usullarni uyg'unlashtirgan holda, ichki ishlar tizimining xalqparvar tizimga moslashuvi jamiyat uchun foydali natijalarni keltirib chiqarishi mumkin.

"Xalqparvar tizimi" o'rnatish, shuningdek, jamiyat bilan Ichki ishlar idoralari o'rtasidagi o'zaro ishonchni oshiradi va fuqarolarga huquqiy yordam ko'rsatishda yangi imkoniyatlar yaratadi. Yangi tizimda Ichki ishlar idoralari faqat jazo tizimi emas, balki ijtimoiy xavfsizlikni

ta'minlash, fuqarolarning huquqlarini himoya qilish va xalqni qo'llab-quvvatlashning samarali mexanizmiga aylanishi kerak.

Bizning nuqtai nazarimizga ko'ra, yangilanayotgan O'zbekistonda Ichki ishlar idoralari tizimining xalqparvar tizimga o'tishi, dialektik va praksiologik yondashuvlar orqali mustahkamlanadi. Bu jarayonda dialektik yondashuv qarama-qarshiliklar va ularning yechimlari orqali tizimni yangilashning ziddiyatli, lekin ijobiy rivojlanish jarayonlarini ta'minlaydi. Praksiologik yondashuv esa Ichki ishlar idoralari faoliyatining amaliy samarasini oshirishga, fuqarolar bilan samarali muloqot va huquqiy himoyani ta'minlashga qaratilgan.

Shunday qilib, Ichki ishlar tizimining xalqparvar tizimga o'tishi jarayonida har ikki yondashuvning uyg'unlashuvi, amaliy va nazariy jihatdan yangilanishni ta'minlab, jamiyatning xavfsizlik va huquqni muhofaza qilish sohalarida ijtimoiy barqarorlikni oshirishga xizmat qiladi. Bu jarayonning muvaffaqiyatli amalga oshishi uchun Ichki ishlar idoralarining kasbiy tayyorgarligi, axloqiy me'yorlarga qat'iy rioya qilishi va fuqarolarga huquqiy yordam ko'rsatishning yangi usullarini ishlab chiqishi muhim ahamiyatga ega.

XULOSA

"Yangilanayotgan O'zbekistonda Ichki ishlar idoralarining shakllanayotgan xalqparvar tizimidagi dialektik va praksiologik xususiyatlari" mavzusi bo'yicha olib borilayotgan ijtimoiy-falsafiy tadqiqotlarning ilmiy-nazariy natijalari va muhokamalariga tayanib, quyidagi ilmiy-nazariy xulosalar va amaliy taklif-tavsiyalarni keltirish mumkin, jumladan, ilmiy-nazariy xulosalar:

- *birinchidan*, Ichki ishlar tizimining dialektik o'zgarishlari, yangilangan Ichki ishlar tizimi dialektik yondashuv asosida rivojlanmoqda, bu jarayon yangi qarama-qarshiliklarning vujudga kelishi va ularning hal etilishi orqali amalga oshmoqda. Xalqparvar tizimning shakllanishi orqali eski va yangi tizimlar o'rtasida qarama-qarshiliklar va o'zgarishlar yuzaga keladi. O'zbekiston Ichki ishlar tizimi yangi yondashuvlarni qabul qilishda o'zaro ziddiyatlar va o'zgarishlarga duch keladi, bu dialektik jarayonlarning ajralmas qismi sifatida qaraladi;

- *ikkinchidan*, xalqparvar tizimga o'tish, Ichki ishlar idoralari faoliyatining xalqparvar tizimga o'tishi, shuningdek, fuqarolar bilan yangi munosabatlar o'rnatish, huquqiy va ijtimoiy adolatni ta'minlashni talab qiladi. Bu o'tish jarayoni Ichki ishlar tizimining funksiyalarini kengaytirishga, unga yangi axloqiy va kasbiy yondashuvlarni joriy qilishga xizmat qilmoqda. Xalqparvar tizimning shakllanishi, huquqni muhofaza qilish va fuqarolarga xizmat qilishning yangi mexanizmlarini yaratadi;

- *uchinchidan*, praksiologik yondashuvning samaradorligi, Ichki ishlar tizimi faoliyatining samaradorligini oshirishda praksiologik yondashuvning ahamiyati katta. Praksiologik tadqiqotlar amaliy faoliyatda yangi metodlarni, samarali usullarni ishlab chiqishni va tizimdagi xodimlarning

kasbiy tayyorgarligini oshirishni ta'minlaydi. Bunda tizimni yangilashning praksiologik tomonlari, xodimlarning jamiyat bilan aloqalarini yaxshilash, fuqarolarga huquqiy yordam ko'rsatishda yangi yondashuvlarni o'rganish hamda tizimning samaradorligini baholash asosiy omil bo'ladi.

Shuningdek quydagi amaliy takliflar va tavsiyalar:

1. Ichki ishlar tizimi xodimlarining kasbiy tayyorgarligini oshirish. Ichki ishlar tizimining xalqparvar tizimga o'tishida xodimlarning kasbiy va axloqiy tayyorgarligi muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, xodimlarga doimiy ravishda malaka oshirish kurslari, huquqiy va psixologik tayyorgarlik dasturlarini joriy qilish zarur. Xalqparvar yondashuvni tatbiq etishda xodimlarning o'zaro muloqot, fuqarolar bilan ishlashda etik va huquqiy me'yorlarga rioya qilishini ta'minlash muhimdir.

2. Fuqarolar bilan samarali aloqalar o'rnatish. Xalqparvar tizimni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun ichki ishlar organlari fuqarolar bilan samarali va ochiq aloqalar o'rnatish zarur. Fuqarolarning huquqlarini himoya qilish va qonunlarga bo'lgan ishonchini oshirish uchun, Ichki ishlar tizimida shaffoflikni ta'minlash, fuqarolarni qonuniy huquqlari haqida muntazam ravishda xabardor qilish zarur. Bu, shuningdek, ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishni, davlat xizmatlarining sifatini oshirishni o'z ichiga oladi.

3. Yangilangan Ichki ishlar tizimi uchun yuridik va metodologik asoslar yaratish. Ichki ishlar tizimining yangi xalqparvar tizimga moslashishi uchun yuridik va metodologik asoslar zarur. Huquqiy va ma'muriy islohotlarni amalga oshirishda Ichki ishlar tizimining faoliyatini isloh qilishni ko'zda tutuvchi qonunlarni, normativ-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqish va joriy etish kerak. Bu esa tizimning samarali ishlashini, yangi xalqparvar yondashuvlarni amalga oshirishni ta'minlaydi.

4. Praksiologik tadqiqotlarni kengaytirish va innovatsiyalarni joriy etish. Ichki ishlar idoralari faoliyatining samaradorligini oshirish uchun praksiologik tadqiqotlarni kengaytirish va innovatsion metodlarni joriy etish zarur. Bu, xodimlarning kasbiy mahoratini oshirish, ularni yangi vazifalar bilan tanishtirish, shuningdek, xalqparvar tizimda fuqarolarga xizmat ko'rsatishda yangi texnologiyalarni qo'llashni anglatadi. Shuningdek, tizimdagi ma'lumotlarni monitoring qilish va tahlil qilish uchun yangi raqamli texnologiyalarni kengaytirish ham muhim ahamiyatga ega.

Umumiy xulosa sifatida yangilanayotgan O'zbekistonda Ichki ishlar tizimining xalqparvar tizimga o'tishi, dialektik va praksiologik yondashuvlar orqali rivojlanayotgan murakkab jarayon sifatida ko'riladi. Bu jarayon nafaqat tizimning funksiyalarini kengaytiradi, balki ijtimoiy adolat, huquqni muhofaza qilish va fuqarolar bilan samarali aloqalarni o'rnatishning yangi mexanizmlarini yaratadi. Shu bilan birga, amaliy takliflar va tavsiyalar tizimning samaradorligini oshirishga, xalqparvarlik tamoyillarini muvaffaqiyatli amalga oshirishga yordam beradi.

ADABIYOTLAR:

1. https://kun.uz/ru/news/2023/10/25/prezident-rezultaty-reform-v-sisteme-vnutrennix-doljnyen-oshchutit-kajdy-sotrudnik-sfery-i-v-pervuyu-ochered-nash-narod?utm_source=chatgpt.com
2. Хабермас Юрген Проблема легитимации позднего капитализма (Пер. с нем. Л.В.Воропай. Общая редакция и вступительная статья О.В.Кильдюшов. Примечания, именной и предметный указатели Т.А.Дмитриев.) - Москва: Праксис, 2010. - С. 264.
3. Карл Маркс. Капитал (В 3-х томах.) Том. 2. - Москва: АСТ, 2009. - С. 667.
4. Ленин Владимир Ильич. Империализм, как высшая стадия капитализма. (Изд. стереотип.) - Москва: ЛЕНАНД, 2019. - С. 128. (Размышляя о марксизме. № 32.)
5. Гегель Георг Вильгельм Фридрих. Лекции по философии духа (пер. с немец. Кирилла Александрова) - Москва: Изд. дом "Дело" РАНХиГС, 2014. - С. 304.
6. Лукач Г. История и классовое сознание. Исследования по марксистской диалектике [Электронный ресурс]. URL: <http://mesotes.ru/lukacs/Historiiklass/hist-klass-sod.htm>.